

Ráitis (T2) do Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí (CSSS):

Nótaí an mhúinteora

Tugann *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2)* cur síos mionsonraithe ar fhoghlaim na Gaeilge sa tsraith shóisearach i dtaca le gach scoláire i scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla. Tá an tsonraíocht ar fáil ar shuíomh CNCM: www.curriculumonline.ie.

Ráitis iad na ráitis CSSS (JCSP) atá mar ábhar tacaíochta agus mar scafall don teagasc agus don fhoghlaim do scoláirí atá ag tabhairt faoi Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí. Ní chuimsíonn na ráitis ach cuid den fhoghlaim atá i gceist le sonraíocht na Gaeilge ach is féidir le múinteoirí úsáid a bhaint astu chun tacú le foghlaim an scoláire i réimsí den fhoghlaim atá i gceist sa tsonraíocht.

Ní chuireann uimhreacha Ráitis CSSS ord tábhachta in iúl. Tá saoirse ann tabhairt faoi pé ráitis is oiriúnaí do chomhthéacs an rang-ghrúpa agus don fhoghlaim a bheidh mar thoradh ar aonaid foghlama a eascraíonn as torthaí foghlama *Shonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2)*. Is ráitis iad torthaí foghlama (TFanna) na sonraíochta a chuireann síos ar an eolas, an tuiscint, na scileanna agus na luachanna ba chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint i ndiaidh dó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge sa tsraith shóisearach. Is scafall iad Ráitis CSSS a thacaíonn leis an scoláire cuid den fhoghlaim atá i gceist sna TFanna a bhaint amach.

Cur chuige comhtháite

Cur chuige comhtháite atá i gceist sa tsonraíocht: ní mór cuimhneamh gur chóir na scileanna teanga ar fad a chur chun cinn i ngach rang agus i ngach aonad foghlama. Beidh an fhorbairt atá ar bun ag scoláire i scil teanga amháin ag tarraingt ar agus ag cur leis na scileanna teanga eile. Tapaítear an deis chun na scileanna teanga ar fad a chothú le chéile.

Meabhraítear do mhúinteoirí go bhfuil póstaer chun tacú le scoláirí scil an mhachnaimh a fhorbairt ar fáil le híoslódáil ó rannán na Gaeilge ar an suíomh www.jct.ie ag an nasc seo a leanas:

https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t2_cpd_workshop_three_ga

Nótaí breise don mhúinteoir

Tugtar roinnt sonraí breise thíos a d'fhéadfadh a bheith cuiditheach agus tú i mbun pleanála ar úsáid na ráiteas. Luaitear uimhir na sprice a bhfuiltear ag tagairt di i ngach cás.

Ráiteas 1:

(3) **Acmhainní foghlama teanga:** Mar shampla: www.focloir.ie, www.teanqlann.ie, www.abair.tcd.ie, Fís agus Foghlaim ar www.gaelchultur.com

(5) **Na meáin dhigiteacha:** Mar shampla, aipeanna agus feidhmchláir ar nós Adobe Spark, Powtoon, Tellagami, Mentimeter, Kahoot, Piktochart, Coggle, Puppetpals, Edmodo, Prezi agus cinn eile nach iad, chun cabhrú leis an scoláire ábhar ó bhéal nó i scríbhinn a thaifead agus/nó a roinnt le comhscoláirí.

(10) **Ainmneacha agus sloinnte:** Is iomaí acmhainn clóite agus ar líne atá ar fáil chun tacú le foghlaim an scoláire dá leithéid de thionscnamh. Mar shampla, (ar líne) www.sloinne.ie nó (i gcló) *The Surnames of Ireland* le Edward MacLysaght.

(11) **Logainmneacha:** Féach na hacmhainní teagaisc agus foghlama atá ar fáil ar www.logainm.ie (sna rannáin 'Acmhainní agus 'Oideachas') agus acmhainní ar líne agus clóite eile.

Ráiteas 2:

Cumas cumarsáide: Ní chiallaíonn teideal an ráitis seo gur scileanna ó Shnáithe 1 (*Cumas cumarsáide*) amháin atá i gceist. Bíonn an dá shnáithe eile (*Feasacht teanga agus chultúrtha* agus *Féinfheasacht an fhoghlaimora*) i gconáil ag cur le agus ag cothú na scileanna cumarsáide.

(5) **Téacsanna de chineálacha difriúla:** Téacsanna ó bhéal agus téacsanna scríofa san áireamh. **Samplaí de théacsanna ó bhéal:** teachtaireacht ghutha, cur i láthair, comhrá, agallamh, físeán beag le fuaim (osghuthú nó dialóg) agus cineálacha téacsanna eile nach iad. **Samplaí de théacsanna scríofa:** téacsteachtaireacht, giolc, blag, gearrscéal, dialann, dán nó amhrán dá chuid féin agus cineálacha téacsanna eile nach iad. **Samplaí de théacsanna ilmhódacha:** scannán, suíomh gréasáin, nuachtán ar líne, sleamhnáin le hosghuthú, pictiúr le lipéid agus cineálacha téacsanna eile nach iad.

(11) **Litriú agus poncaíocht:** D'fhéadfaí an trí bhosca a chomhlánadh de réir a chéile, ag brath ar leibhéal cumais an scoláire, a fhad is atá fianaise ann ar dhul chun cinn suntasach an scoláire.

Ráiteas 3:

An Litríocht: Is nasc leis an bpobal teanga í an litríocht agus is tobar an chultúir Ghaelaigh í. Tá staidéar ar an litríocht mar chuid lárnach de staidéar ar Ghaeilge na sraithe sóisearaí. Tugann an litríocht deis don scoláire cumarsáid a dhéanamh leis an múinteoir agus lena chomhscoláirí. Is uirlis í an litríocht trína bhforbraíonn an scoláire a scileanna teanga ar fad trí eiseamláirí den dea-chaint agus den ghnáthchaint a aithint agus a úsáid ina chuid cumarsáide féin.

(1) Amhrán (dán) a roghnú: Is cuid thábhachtach d'eispéireas foghlama an scoláire i nGaeilge na sraithe sóisearaí í rogha a dhéanamh. Tugann rogha a dhéanamh deis don scoláire a réimse spéise a chur in iúl, plé lena chomhscoláirí agus úinéireacht a ghlacadh ar an bhfoghlaim. Forbraíonn an scoláire scil an roghnaithe chomh maith lena scileanna teanga chun a rogha a chur in iúl:

'Tá tábhacht mhór ag baint le roghnú na dtéacsanna litríochta; is gá téacsanna a ndéanfadh an scoláire comhionannú leo agus ina bhféadfadh sé a bheith rannpháirteach go mothúchánach agus go pearsanta a roghnú. Tá ról an scoláire féin i roghnú na dtéacsanna fíorthábhachtach. Tacóidh an múinteoir leis an scoláire iniúchadh a dhéanamh ar na féidearthachtaí chun an rogha is oiriúnaí a dhéanamh.' *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2)*, lch 17.

(7) Meán digiteach: Féach an nóta faoi na meáin dhigiteacha a ghabhann le Ráiteas 1.

(10) Acmhainn ar líne: Roinnt samplaí d'acmhainní ar líne a chabhróidh leis an scoláire cur lena thuiscint ar na canúintí ná www.focloir.ie agus www.teanglann.ie. Sna ríomhfhoclóirí seo, is féidir leis an scoláire cliceáil ar chnaipe chun éisteacht le focal á rá ina rogha chanúna agus an fhoghraíocht a chur i gcomparáid le canúint eile más mian leis.

Tá www.abair.tcd.ie úsáideach chun deis a thabhairt don scoláire na scileanna teanga a chomhtháthú (mar shampla, líne as amhrán/dán a léamh, an líne a thras-scríobh isteach sa bhosca bán, éisteacht le guth sintéiseach á rá agus aithris a dhéanamh air.)

(11) Struchtúir agus patrúin na teanga: comhréir, nathanna leis an gcopail, nathanna a bhfuil réamhfhocail ag gabháil leo, aimsirí na mbriathra, iolra na n-ainmfhocal agus struchtúir agus patrúin eile nach iad.

Ráiteas 4:

Aistear Foghlama sa Ghaeilge agus spriocanna (viii), (ix) agus (x): Meabhraítear do mhúinteoirí na deiseanna atá ann naisc a léiriú idir fhoghlaim na Gaeilge agus fhoghlaim theangacha eile, go háirithe ag tagairt do theangacha dúchais na scoláirí eile sa rang-ghrúpa (agus do na teangacha eile atá á bhfoghlaim ag an rang-ghrúpa ar scoil).

(4) **Treoir:** Mar shampla, teoracha do ghníomhaíochtaí foghlama, d'obair bheirte nó obair ghrúpa, teoracha chun obair an ranga a stiúradh agus spreagthaigh don mhachnamh agus don fhoghlaim. Meabhraítear do mhúinteoirí go bhfuil póstaer le samplaí de spreagthaigh agus de theanga an mhachnaimh ar fáil le híoslódáil ó rannán Gaeilge shuíomh [jct.ie](https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t2_cpd_workshop_three_ga) ag an nasc seo a leanas: https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t2_cpd_workshop_three_ga

(10) **Spreagadh:** Mar shampla, spraoi, cumarsáid, taisteal, nasc leis an bpobal teanga, léargas ar an gcultúr agus oidhreacht, saibhriú stór focal, sásamh a bhaint as an ngramadach a thuiscint, buntáistí an dátheangachais agus araile.

(11) **Bunchoincheapa na gramadaí:** Mar shampla: ainmfhocal, uatha, iolra, firinscneach, baininscneach, aidiacht, séimhiú, urú, uimhreacha, guta leathan / guta caol, consan leathan / consan caol, an chopail 'is', briathar rialta, briathar neamhrialta, an aimsir láithreach, an aimsir chaite, an aimsir fháistineach, an modh ordaitheach, réamhfhocal srl.

Is fiú cíoradh a dhéanamh ar na ráitis sa Bhéarla agus sna Nuatheangacha lasachta chun naisc a chothú idir fhoghlaim an scoláire sa Ghaeilge agus i dteangacha eile maidir le coincheapa agus téarmaí gramadaí de.

Réimse Taithí: T2 Gaeilge

Gaeilge

Dalta:

Rang:

Ag leibhéal an Teastais Shóisearaigh tá sé ar chumas an dalta:

IRJC1 T2: An Ghaeilge agus cultúr na Gaeilge thart timpeall orm

IRJC2 T2: Ag forbairt mo chumas cumarsáide

IRJC3 T2: Mo rogha ghné de litríocht na Gaeilge

IRJC4 T2: M'aistear foghlama sa Ghaeilge

T2: An Ghaeilge agus cultúr na Gaeilge thart timpeall orm

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: IRJC1

Dalta:

Rang:

Is féidir liom:

Tosaithe agam	☐ ☐ ☐	Dul chun cinn déanta	☐ ☐ ☐	Táim in ann	☐ ☐ ☐
1. Tugaim sonraí pearsanta bunúsacha agus lorgaim sonraí pearsanta duine eile.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Aithním agus tuigim an Ghaeilge mórthimpeall orm, mar shampla, treoracha agus comharthaí ar scoil, sa sráidbhaile, ar líne agus sna meáin.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Úsáidim foclóirí agus acmhainní foghlama teanga eile le cuidiú liom an Ghaeilge a thuiscint agus a úsáid.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Úsáidim an Ghaeilge lasmuigh den rang Gaeilge	☐	☐	☐	☐	☐
5. Úsáidim na meáin dhigiteacha chun cumarsáid a dhéanamh sa Ghaeilge.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Déanaim staidéar / taighde chun cultúr luachmhar agus oidhreacht shaibhir na Gaeilge a fhiosrú.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Déanaim cumarsáid bunaithe ar ghné den chultúr Gaelach.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Glacaim páirt in imeachtaí / ócáidí Gaeilge chun idirghníomhú le húsáideoirí Gaeilge eile	☐	☐	☐	☐	☐
9. Úsáidim na meáin chumarsáide Ghaelacha chun Gaeilge a fhoghlaim.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Déanaim taighde ar ainmneacha agus sloinnte Gaelacha agus ar ainmneacha agus sloinnte i dteanga / i gcultúr eile.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Déanaim taighde ar logainmneacha mo cheantair féin agus logainmneacha ceantar eile.	☐	☐	☐	☐	☐

Féinmhachnamh...

Rud amháin a rinne mé go maith ná...

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná...

Mar thoradh ar an staidéar seo bhraith mé (sásta / bródúil / spreagtha srl)...

mar

Rud amháin atá le feabhsú agam ná...

T2: Ag forbairt mo chumas cumarsáide

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: IRJC2

Dalta:

Rang:

Is féidir liom:

Tosaithe agam	☐ ☐ ☐	Dul chun cinn déanta	☐ ☐ ☐	Táim in ann	☐ ☐ ☐
1. Nuair a éistim le daoine ag labhairt Gaeilge, tuigim bunbhrí na cainte.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Cuirim ceist ar dhuine eile ar mhaithe le heolas a fháil, rud a shoiléiriú nó rud a chinntiú.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Labhraím faoi rudaí atá feicthe, cloiste, léite nó scríofa agam.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Scríobhaim faoi rudaí atá feicthe, cloiste, léite nó ráite agam.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Bíonn comhrá agam le duine eile faoin ngnáthshaol.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Fuaimním na focail atá foghlamtha agam go cruinn ceart.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Úsáidim foclóir nó acmhainn foghlama teanga eile, cuirim ceist, tugaim buille faoi thuairim nó leanaim orm ar mhaithe le cumarsáid a choimeád sa tsiúl.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Cuirim tuairimí in iúl faoi rudaí a bhfuil (nó nach bhfuil) suim agam iontu.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Aithním canúint amháin eile sa Ghaeilge seachas mo chanúint féin agus tuigim bunbheannachtaí sa chanúint sin.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Cumaim téacsanna de chineálacha difriúla, téacsanna ilmhódacha san áireamh.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Úsáidim litriú agus poncaíocht chruinn an chuid is mó den am.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Bainim úsáid as teicneolaíochtaí digiteacha chun cumarsáid a dhéanamh.	☐	☐	☐	☐	☐

Féinmhachnamh...

Rud amháin a rinne mé go maith ná...

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná...

Mar thoradh ar an staidéar seo bhraith mé (sásta / bródúil / spreagtha srl)...

mar

Rud amháin atá le feabhsú agam ná...

T2: Mo rogha ghné de litríocht na Gaeilge

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: IRJC3

Dalta:

Rang:

Is féidir liom:

Tosaithe agam | Dul chun cinn déanta | Táim in ann

1. **Úsáidim** mo chuid Ghaeilge chun amhrán (nó dán) a roghnú agus chun staidéar a dhéanamh air.
2. **Deirim** cén fáth ar roghnaigh mé an t-amhrán (nó an dán) agus an fáth go dtaitníonn (nó nach dtaitníonn) sé liom.
3. **Aithním** agus **pléim** teachtaireachtaí an amhráin (nó an dáin).
4. **Déanaim cur síos ar** chúlra agus ar scéal an amhráin (an dáin).
5. **Cuirim** tuairim phearsanta **in iúl** ó bhéal faoin amhrán (dán).
6. **Lorgáim** smaointe ó mo chomhscoláirí faoin amhrán (dán) a roghnaigh an rang.
7. **Úsáidim** meán digiteach chun mo thuairimí faoin amhrán (dán) a roinnt.
8. **Déanaim aithris ar** an amhrán (dán), nó cuid de, i m'aonar nó mar chuid de ghrúpa.
9. **Déanaim cur síos ar** an gceoltóir/ar an gcumadóir/ar an amhránaí (nó ar an bhfile).
10. **Tugaim canúint faoi deara** agus **úsáidim** acmhainn ar líne chun cur le mo thuiscint ar an gcanúint.
11. **Tugaim** struchtúir agus patrúin na teanga **faoi deara** agus **úsáidim** iad i mo chuid cumarsáide féin.

Féinmhachnamh...

Rud amháin a rinne mé go maith ná...

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná...

Mar thoradh ar an staidéar seo bhraith mé (sásta / bródúil / spreagtha srl)...

mar

Rud amháin atá le feabhsú agam ná...

T2: M'aistear foghlama sa Ghaeilge

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: IRJC4

Dalta:

Rang:

Is féidir liom:

Tosaithe agam ☐ ☐ ☐	Dul chun cinn déanta ☐ ☐ ☐	Táim in ann ☐ ☐ ☐	
1. Úsáidim focail, nathanna, struchtúir agus eolas nua-fhoghlamtha.	☐	☐	☐
2. Leagaim amach aidhmeanna pearsanta foghlama dom féin sa Ghaeilge agus déanaim cinntí faoin gcéad chéim eile den fhoghlaim.	☐	☐	☐
3. Cuirim ceisteanna agus freagraim ceisteanna chun tacú le mo thuras foghlama sa Ghaeilge.	☐	☐	☐
4. Lorgaim, tuigim agus úsáidim an treoir agus an t-aiseolas a fhaighim ó mo mhúinteoir, ó mo chomhscóláirí agus ó úsáideoirí eile.	☐	☐	☐
5. Cabhraim le mo chomhscóláirí agus cabhraíonn siadsan liom agus muid ag dul chun cinn ar aistear na foghlama sa Ghaeilge.	☐	☐	☐
6. Tugaim aiseolas do mo mhúinteoir, do mo chomhscóláirí agus d'úsáideoirí eile.	☐	☐	☐
7. Déanaim machnamh ar mo chuid láidreachtaí agus ar bhealaí chun feabhsú mar fhoghlaimeoir teanga.	☐	☐	☐
8. Tugaim cosúlachtaí agus difríochtaí idir an Ghaeilge agus teangacha eile faoi deara.	☐	☐	☐
9. Úsáidim na scileanna teanga atá agam cheana féin i dteanga eile chun cabhrú liom an Ghaeilge a fhoghlaim.	☐	☐	☐
10. Aithním na nithe a spreagann mé chun an Ghaeilge agus teangacha eile a fhoghlaim agus a úsáid.	☐	☐	☐
11. Tuigim na bunchoincheapa agus na téarmaí a bhaineann le gramadach na Gaeilge agus úsáidim na téarmaí sin.	☐	☐	☐
12. Aithním agus úsáidim struchtúir agus patrúin ghramadaí na Gaeilge i mo chuid cumarsáide féin.	☐	☐	☐

Féinmhachnamh...

Rud amháin a rinne mé go maith ná...

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná...

Mar thoradh ar an staidéar seo bhraith mé (sásta / bródúil / spreagtha srl)...

mar

Rud amháin atá le feabhsú agam ná...